

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра охорони праці та техногенно-екологічної безпеки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор
з навчальної та методичної роботи

професор О.О. Назаров

«_____» _____ 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1.2. «Забезпечення екологічної безпеки»
(шифр і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 101 «Екологія»
(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація «Екологічна безпека»
(назва спеціалізації)

Факультет техногенно-екологічної безпеки
(назва факультету)

2016 рік

Робоча програма професіональної обов'язкової дисципліни «Забезпечення екологічної безпеки» для студентів та курсантів за спеціальністю 101 «Екологія», спеціалізацією «Екологічна безпека», 2016 р. – 18 с.

Розробник:

доцент кафедри охорони праці та техногенно-екологічної безпеки, кандидат технічних наук, доцент Сарапіна М.В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри
охорони праці та техногенно-екологічної безпеки
Протокол від “ 25 ” серпня 2016 року № 1

Завідувач кафедри охорони праці
та техногенно-екологічної безпеки .
к.т.н., доцент С.Р. Артем'єв
(підпис) (прізвище та ініціали)

«25» серпня 2016 року

Схвалено вченою радою факультету
техногенно-екологічної безпеки
Протокол від «25» серпня 2016 року № 12

Голова вченої ради факультету
техногенно-екологічної безпеки
О.В. Метельов

«25» серпня 2016 року

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів <u>4,5</u>	Галузь знань <u>10 «Природничі науки»</u> (шифр і назва)	Професійно-обов'язкова	
Модулів <u>3</u>	Спеціальність (професійне спрямування): <u>101 «Екологія», спеціалізація «екологічна безпека»</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів <u>4</u>		2016-2017	_____
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин <u>135</u>		<u>1</u>	_____
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних <u>4</u> самостійної роботи студента <u>4</u>	Освітній ступень: <u>магістр</u>	<u>32</u> год.	_____ год.
		Практичні, семінарські	
		<u>34</u> год.	_____ год.
		Лабораторні	
		<u>0</u> год.	_____ год.
		Самостійна робота	
		<u>69</u> год.	_____ год.
		Індивідуальні завдання: <u>0</u> год.	
	Вид контролю: екзамен		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 66/69

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Мета: формування ґрунтовних знань щодо теоретичних та практичних засад управління екологічною безпекою.

2.2. Завдання: набуття стійких навичок щодо:

- формування цілей та завдань екологічної політики на регіональному, локальному та об'єктовому рівнях;
- застосування нормативів екологічної безпеки при розробці та експлуатації систем її забезпечення;
- розробки заходів із забезпечення екологічної безпеки природних та техногенних об'єктів;
- ідентифікації джерел підвищеної екологічної небезпеки;
- впровадження заходів Державного нагляду в сфері екологічної безпеки;
- розробки планів локалізації та ліквідації наслідків екологічно небезпечних ситуацій.

2.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти, курсанти повинні:

знати:

- основні положення державної політики України в галузі екологічної безпеки;
- нормативну базу екологічної безпеки;
- основи міжнародного законодавства з екологічної безпеки;
- структуру і взаємозв'язки державних органів з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій;
- особливості здійснення обліку та звітності в питаннях екологічної безпеки;
- принципи та порядок ідентифікації джерел екологічної небезпеки;
- структуру державного нагляду в сфері екологічної безпеки;
- завдання і повноваження Державної екологічної інспекції та Державної інспекції ядерного регулювання України;
- принципи складання екологічних розділів плану ліквідації наслідків аварійних ситуацій (ПЛАС);
- різновиди і характер застосування державних санкцій в сфері екологічної безпеки;

вміти:

- формувати політику екологічної безпеки в громадській, господарській та адміністративній діяльності;
- розробляти заходи безаварійної роботи на об'єктах господарської діяльності та заходи забезпечення екологічної безпеки природних об'єктів;
- проводити аналіз функціонування систем екологічної безпеки, розробляти пропозиції щодо їх поліпшення;
- проводити ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;
- впроваджувати заходи щодо державного нагляду в сфері екологічної безпеки;

- проводити експертну оцінку причин аварій та катастроф в галузі забезпечення екологічної безпеки для розробки висновків державних та незалежних комісій;
 - проводити контроль за дотриманням підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності вимог державних стандартів, норм, правил у сфері техногенно-екологічної безпеки під час проектування, будівництва, реконструкції, технічного переоснащення та експлуатації будівель, споруд та інших об'єктів;
 - розробляти проекти локалізації та ліквідації наслідків аварійних ситуацій;
 - вживати заходи щодо притягнення до відповідальності посадових осіб та працівників підприємств, установ та організацій, громадян винних у порушенні норм техногенної та екологічної безпеки;
- планувати та здійснювати профілактичні заходи, що забезпечують мінімальний негативний рівень впливу природних і техногенних процесів на життєдіяльність людини та на стан природного середовища.

Слухачі повинні оволодіти наступними професійними програмними компетентностями: використовувати знання про причини виникнення екологічної небезпеки для обґрунтування управлінських рішень; мати навички із забезпечення екологічної безпеки; бути здатними ідентифікувати екологічні правопорушення, визначати екологічну, економічну та соціальну ефективність природоохоронних заходів, економічних збитків від забруднення довкілля та розмірів їх відшкодування.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ. КОНТРОЛЬ І АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Змістовий модуль 1. Нормативно-правова база екологічної безпеки України

Тема 1.1. Державна екологічна політика

Тема 1.2. Національна нормативна база екологічної безпеки

Тема 1.3. Тенденції розвитку міжнародної нормативної бази екологічної безпеки

Тема 1.4. Міжнародні конвенції та угоди з питань екологічної безпеки

Змістовий модуль 2. Контроль і аналіз функціонування систем екологічної безпеки

Тема 2.1. Діяльність державних органів з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій

Тема 2.2. Облік в екологічній безпеці

Тема 2.3. Звітність в екологічній безпеці

Тема 2.4. Фінансовий екологічний облік на підприємствах. Екологічний податок і рентна плата

Тема 2.5. Ідентифікація джерел екологічної небезпеки

МОДУЛЬ 2. РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ДЕРЖАВНІ САНКЦІЇ В СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Змістовий модуль 3. Регламентация діяльності в сфері екологічної безпеки

Тема 3.1. Структура державного нагляду в сфері екологічної безпеки. Прокурорський нагляд за дотриманням екологічного законодавства

Тема 3.2. Місцевий державний контроль у сфері екологічної безпеки

Тема 3.3. Діяльність Державної екологічної інспекції України

Тема 3.4. Діяльність Державної інспекції ядерного регулювання України

Тема 3.5. План локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій

Змістовий модуль 4. Державні санкції в сфері екологічної безпеки

Тема 4.1. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення

Тема 4.2. Майнова відповідальність та штрафні санкції в екологічній безпеці

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Нормативно-правова база екологічної безпеки України												
Тема 1.1 Державна екологічна політика	8	2	2			4						
Тема 1.2 Національна нормативна база екологічної безпеки	8	2	2			4						
Тема 1.3 Тенденції розвитку міжнародної нормативної бази екологічної безпеки	8	2	2			4						
Тема 1.4 Міжнародні конвенції та угоди з питань екологічної безпеки	8	2	2			4						
Разом за змістовим модулем 1	32	8	8			16						
Змістовий модуль 2. Контроль і аналіз функціонування систем екологічної безпеки												
Тема 2.1 Діяльність державних органів з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій	8	2	2			4						
Тема 2.2 Облік в екологічній безпеці	8	2	2			4						
Тема 2.3 Звітність в екологічній безпеці	8	2	2			4						
Тема 2.4 Фінансовий екологічний облік на підприємствах. Екологічний податок і рентна плата	8	2	2			4						
Тема 2.5 Ідентифікація джерел екологічної небезпеки	8	2	2			4						
Разом за змістовим модулем 2	40	10	10			20						

Модуль 2												
Змістовий модуль 3. Регламентация діяльності в сфері екологічної безпеки												
Тема 3.1 Структура державного нагляду в сфері екологічної безпеки. Прокурорський нагляд за дотриманням екологічного законодавства	9	2	2			5						
Тема 3.2 Місцевий державний контроль у сфері екологічної безпеки	8	2	2			4						
Тема 3.3 Діяльність Державної екологічної інспекції України	8	2	2			4						
Тема 3.4 Діяльність Державної інспекції ядерного регулювання України	8	2	2			4						
Тема 3.5 План локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій	8	2	2			4						
Разом за змістовим модулем 3	41	10	10			21						
Змістовий модуль 4. Державні санкції в сфері екологічної безпеки												
Тема 4.1 Юридична відповідальність за екологічні правопорушення	10	2	2			6						
Тема 4.2 Майнова відповідальність та штрафні санкції в екологічній безпеці	12	2	4			6						
Разом за змістовим модулем 4	22	4	6			12						

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Екологічна безпека – запорука сталого розвитку	2
2	Застосування нормативно-правових документів в практичній діяльності спеціаліста з екологічної безпеки	2
3	Діяльність міжнародних екологічних організацій в сфері забезпечення екологічної безпеки	2
4	Імплементация в Україні міжнародних конвенцій з питань екологічної безпеки	2
5	Державна система екологічної безпеки	2
6	Нормування в галузі екологічної безпеки	2
7	Екологічна паспортизація потенційно-небезпечних об'єктів	2
8	Екологічна звітність на підприємстві	2
9	Екологічний аудит	2
10	Процедура прокурорського нагляду за додержанням екологічного законодавства	
11	Процедура видання дозволів на спец використання природних ресурсів	2
12	Сфера впливу і повноваження Держекоінспекції України	2
13	Права та структурний склад Державної інспекції ядерного регулювання України	2
14	Впровадження ПЛАС	2
15	Застосування Кримінального кодексу України в практичній діяльності спеціаліста з екологічної безпеки	2

16	Застосування Адміністративного кодексу України в практичній діяльності спеціаліста з екологічної безпеки	4
	Разом	34

6. Теми практичних занять (не передбачено навчальним планом)

7. Теми лабораторних занять (не передбачено навчальним планом)

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Екологічні проблеми України, що визначають стратегію державної екологічної політики	4
2	Законодавство, що регламентує здійснення різних видів діяльності з урахуванням питань забезпечення екологічної безпеки	4
3	Міжнародні екологічні організації в сфері забезпечення екологічної безпеки	4
4	Питання імплементації в Україні міжнародних конвенцій з питань екологічної безпеки	4
5	Роль громадських організацій у забезпеченні екологічної безпеки	4
6	Норми і стандарти екологічної безпеки	4
7	Види діяльності та об'єкти, що становлять підвищену екологічну небезпеку	4
8	Інструкції щодо заповнення форм державних статистичних спостережень про охорону середовищ довкілля	4
9	Відповідальність платників екологічного податку і рентної плати та контроль за їх справлянням	4
10	Контроль за додержанням законодавства про природокористування з боку органів місцевого самоврядування	5
11	Компетенції міських державних адміністрацій в питаннях забезпечення екологічної безпеки	4
12	Визначення величини (рівня) екологічної небезпеки	4
13	Міжнародні конвенції і угоди, що регламентують питання забезпечення радіаційної безпеки	4
14	Локалізація та ліквідація наслідків аварійних ситуацій на ядерних установках та підприємствах з переробки радіоактивних речовин	4
15	Розрахунок грошового виразу заподіяних збитків навколишньому середовищу	6
16	Порядок визначення та відшкодування збитків за порушення екологічного законодавства. Роль екологічної пропаганди й екологічної освіти у профілактиці екологічних правопорушень	6
	Разом	69

9. Індивідуальні завдання (не передбачено навчальним планом)

10. Методи навчання

Вивчення дисципліни «Забезпечення екологічної безпеки» передбачає проведення лекційних, семінарських занять та самостійну роботу слухачів.

Під час викладання навчальної дисципліни «Забезпечення екологічної безпеки» використовуються наступні методи забезпечення професійно-орієнтованої спрямованості навчання слухачів:

- **пояснення** (під час викладання навчального матеріалу керівником заняття здійснюється глибоке пояснення відповідного навчального матеріалу з наголосом на його подальше практичне застосування під час виконання службових обов'язків);
- **обговорення** (є складовою частиною будь-якого виду навчального заняття, особлива увага звертається на практичні питання, пов'язані з вивченням керівних документів з питань охорони навколишнього природного середовища та під час проведення практичних розрахунків);
- **повторення (тренування)** – спрямований на якісний кінцевий результат виконання відповідного завдання під час проведення практичних (семінарських) занять;
- **показу** (застосовується під час проведення усіх видів навчальних занять під час обговорення актуальних проблем тематики навчальної дисципліни);
- **творчого підходу** (викликає у слухачів почуття зацікавленості та необхідності в якісному відпрацюванні сформульованого керівником заняття відповідного завдання на заняття, розуміння ними, що саме якісне вирішення вказаного завдання допоможе кожному з них в подальшому нахненню вирішувати подібні завдання під час службової діяльності);
- **контролю** (спрямований на те, що кожний курсант (студент) повинен в кінцевому результаті з високим ступенем якості виконати кожний елемент завдання, яке йому ставилося).

11. Методи контролю

Під час викладання навчальної дисципліни «Забезпечення екологічної безпеки» використовуються **наступні методи контролю тих, хто навчається:**

Вхідний контроль – застосовується під час початку вивчення певної навчальної дисципліни з метою визначення рівня підготовки тих, хто навчається.

Поточний контроль засвоєння вивченого матеріалу здійснюється на кожному практичному та семінарському занятті шляхом проведення усного і письмового опитування. Він призначений для перевірки якості засвоєння навчального матеріалу, стимулювання навчальної роботи слухачів та вдосконалення методики проведення занять.

Поточний контроль може проводитися наступними способами:

- усне опитування – застосовується під час проведення усіх видів навчальних занять з метою визначення рівня засвоєння слухачами навчального матеріалу попереднього заняття;
- письмовий експрес-контроль (летючка) – проводиться з метою перевірки рівня знань слухачів за попереднє (декілька попередніх) занять, або після завершення вивчення слухачами матеріалу змістового модуля;
- тестовий контроль – як правило, проводиться після завершення вивчення слухачами матеріалу блоку змістових модулів;
- комбінована форма контролю – поєднання під час проведення навчальних занять усного опитування та експрес-контролю, або експрес-контролю з тестовим контролем з метою максимального охоплення кількості залучених до контролю слухачів і більш якісної перевірки рівня засвоєння ними знань.

Модульний контроль є компонентом поточного контролю і здійснюється у формі виконання слухачем модульного контрольного завдання (контрольної роботи, тесту тощо) та є обов'язковим для слухача. Протягом навчального семестру під час вивчення дисципліни «Забезпечення екологічної безпеки» проводиться два модульних контролю.

Підсумкова модульна оцінка визначається як сума поточної та контрольної оцінок (балів) з даного модуля. Оцінювання кожного контрольного модуля необхідно проводити таким чином, щоб звітність за результатами засвоєння модуля була за обов'язкові види робіт та допоміжні завдання (у цьому разі повинна враховуватись активність та поточна успішність слухача на семінарах, тощо).

Підсумкова семестрова оцінка визначається за результатами підсумкових модульних (залікових) оцінок, отриманих за засвоєння всіх модулів. **Підсумковою формою контролю** з дисципліни «Забезпечення екологічної безпеки» є екзамен.

**12. Розподіл балів, які отримують студенти
для екзамену**

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2					Модульна контрольна робота 1		
T1.1	T1.2	T1.3	T1.4	T2.1	T2.2	T2.3	T2.4	T2.5	T.1-2		
Відпрацювання рефератів (по- відомлень) 5				Відпрацювання рефератів (по- відомлень) 5					5	30	100
Відпрацювання матеріалу са- мостійних занять 5				Відпрацювання матеріалу са- мостійних занять 5							
Усна відповідь на запитання 5				Усна відповідь на запитання 5							
Сума – 15				Сума – 15							
Змістовий модуль №3					Змістовий модуль № 4				Модульна контрольна робота 2		
T3.1	T3.2	T3.3	T3.4	T3.5	T4.1		T4.2		T.3-4		
Відпрацювання рефератів (по- відомлень) 5					Відпрацювання рефератів (по- відомлень) 5				5		
Відпрацювання матеріалу са- мостійних занять 5					Відпрацювання матеріалу са- мостійних занять 5						
Усна відповідь на запитання 5					Усна відповідь на запитання 5						
Сума – 15					Сума – 15						

T1, T2 ... T4 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен, диф. залік	залік
90-100 (та вище з урахуванням необов'язкових завдань)	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
65-79	C		
55-64	D	задовільно	
50-54	E		
35-49	FX	незадовільно	не зараховано
1-34	F		

13. Методичне забезпечення

13.1. Контрольні питання для проведення підсумкового контролю (модульний контроль, екзамен)

Модуль 1

1. Першопричини екологічних проблем України.
2. Основні екологічні проблеми України, пов'язані з забрудненням атмосферного повітря, водного середовища, ґрунтів і деградацією земель.
3. Екологічні проблеми України в сфері охорони лісів.
4. Екологічна небезпека, зумовлена надзвичайними ситуаціями, що трапляються на території України.
5. Екологічні проблеми України в сфері поводження з відходами, небезпечними хімічними речовинами та пов'язані з питаннями біобезпеки.
6. Стратегічні цілі екологічної політики України.
7. Основні завдання держави в сфері підвищення рівня суспільної екологічної свідомості.
8. Основні завдання держави в сфері поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки.
9. Основні завдання держави з метою досягнення безпечного для здоров'я людини стану навколишнього природного середовища.
10. Основні завдання держави в сфері інтеграції екологічної політики та вдосконалення системи інтегрованого екологічного управління.
11. Основні завдання держави в сфері забезпечення екологічно збалансованого природокористування.
12. Інструменти реалізації національної екологічної політики.
13. Визначення поняття «екологічна безпека».
14. Законодавчі акти України, які містять в собі головні засади забезпечення екологічної безпеки.
15. Повноваження Верховних органів влади України в сфері забезпечення екологічної безпеки.
16. Основні нормативно-правові документи національного законодавства України що регламентують питання забезпечення екологічної безпеки.
17. Роль Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» в правовому забезпеченні екологічної безпеки країни.
18. Основні обов'язки підприємств, установ, організацій, що здійснюють проектування, виробництво, експлуатацію та обслуговування пересувних засобів, установок та виробництво і постачання пального щодо забезпечення екологічної безпеки.
19. Основні положення Закону України «Про зону надзвичайної екологічної ситуації» від 13 липня 2000 року.
20. Національне законодавство, що регламентує здійснення різних видів діяльності з урахуванням питань забезпечення екологічної безпеки.
21. Форми міжнародної співпраці в галузі охорони природи та раціонального використання природних ресурсів.
22. Складність подолання сучасної екологічної кризи.
23. Спонукальні фактори розвитку міжнародного співробітництва в галузі екологічної безпеки та охорони навколишнього природного середовища.
24. Механізми координації світових організацій міжнародної діяльності в сфері екологічної безпеки.
25. Перші міжнародні екологічні документи.
26. Основні принципи Стокгольмської декларації з навколишнього середовища.
27. Принципи Декларації Ріо з навколишнього природного середовища та розвитку.
28. Порядок денний на XXI століття.
29. Директива Ради Європейського Союзу про стримування небезпеки великих аварій.
30. Міжнародні конвенції та угоди, що регламентують питання у сфері забезпечення екологічної безпеки вод Світового океану.

31. Міжнародні конвенції та угоди, що регламентують питання виробництва, знешкодження та транскордонного переміщення небезпечних речовин.
32. Конвенція, що регламентує сферу доступу до інформації, участі громадськості в процесі прийняття рішень та доступу до правосуддя з питань, що стосуються довкілля.
33. Конвенції та угоди, що регламентують транскордонні питання забезпечення екологічної безпеки.
34. Конвенція про заборону військового або будь-якого ворожого використання засобів впливу на природне середовище.
35. Міжнародні документи, що регламентують питання забруднення атмосферного повітря.
36. Міжнародні конвенції та угоди, що мають глобальний характер.
37. Принципи, на яких базується створена державна система екологічної безпеки.
38. Основні завдання державної системи екологічної безпеки.
39. Координуючі та постійні державні органи управління з питань техногенно-екологічної безпеки, цивільної оборони та з надзвичайних ситуацій на загальнодержавному, регіональному, місцевому і об'єктовому рівнях.
40. Характер діяльності Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій в чотирьох режимах функціонування: повсякденної діяльності, підвищеної готовності, у режимах надзвичайної ситуації і надзвичайного стану.
41. Права Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій.
42. Організаційна структура Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій.
43. Діяльність Національної ради з питань безпечної життєдіяльності населення.
44. Кадастр.
45. Державні кадастри України, їхній зміст і призначення.
46. Державна система екологічного моніторингу, її суб'єкти.
47. Напрями і законодавчі акти, згідно яких проводиться моніторинг ґрунтів, водних ресурсів, атмосферного повітря, біологічних об'єктів та надр.
48. Напрями і законодавчі акти згідно яких проводиться моніторинг відходів, небезпечних природних явищ та техногенних аварій, об'єктів підвищеної небезпеки.
49. Екологічний паспорт підприємства як основа екологічного обліку суб'єктів господарювання.
50. Структура екологічного паспорта підприємства.
51. Напрями екологічної паспортизації.
52. Зміст та порядок складання звіту проведення інвентаризації викидів забруднюючих речовин на підприємстві.
53. Зміст та порядок складання звітів про охорону атмосферного повітря за формами № 2-ТП (повітря) (річна) та № 2-ТП (повітря) (квартальна).
54. Зміст та порядок складання звіту про використання води за формою № 2тп-(водгосп.) (річна).
55. Зміст та порядок складання звіту «Утворення та поводження з відходами» за формою № 1-відходи (річна).
56. Зміст та порядок складання річного звіту «Витрати на охорону навколишнього природного середовища та екологічні платежі».
57. Екологічний облік на підприємстві, його якісні характеристики, визначені Комітетом з міжнародних стандартів фінансового обліку.
58. Чим відрізняються екологічний податок і рентна плата?
59. Розділ (статті) Податкового кодексу України, що регламентує питання розмірів і порядку обчислення екологічних податків. Платники екологічного податку.
60. Фактори, від яких залежить розмір ставок податку за викиди та скиди різних забруднюючих речовин, за розміщення відходів, утворення та тимчасове зберігання радіоактивних відходів.
61. Розділ (статті) Податкового кодексу України, що регламентує питання розмірів і порядку обчислення рентної плати. Платники рентної плати.
62. Рентна плата.

63. Об'єкти і порядок начислення кожного конкретного виду рентної плати.
64. Дайте визначення наступним поняттям: екологічна безпека, об'єкт підвищеної небезпеки, потенційно небезпечний об'єкт.
65. Порядок визначення потенційно небезпечних об'єктів.
66. Нормативні документи згідно яких здійснюється ідентифікація потенційно небезпечних об'єктів?
67. Визначення кількості потенційно небезпечних об'єктів.
68. Визначення сумарних мас індивідуальних небезпечних речовин для ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки.
69. Визначення категорій та груп небезпечних речовин для ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки.
70. Визначення сумарних мас категорій та груп небезпечних речовин.
71. Визначення нормативу порогових мас небезпечних речовин з врахуванням відстаней до життєво важливих об'єктів.

Модуль 2

1. Основні завдання і види екологічного контролю (нагляду).
2. Закони України, якими визначається порядок здійснення державного екологічного контролю.
3. Місцевий державний екологічний контроль. Державні органи, що його здійснюють.
4. Спеціальний державний екологічний контроль. Державні органи, що його здійснюють.
5. Основні поняття і законні підстави для здійснення прокурорського нагляду за дотриманням екологічного законодавства.
6. Природоохоронна прокуратура.
7. Права Держекоінспекції України.
8. Процедура прокурорського нагляду за додержанням екологічного законодавства органами місцевого самоврядування.
9. Законодавчі акти України, що регламентують питання місцевого екологічного контролю.
10. Повноваження і компетенції міських рад та їхніх виконавчих органів в галузях охорони атмосферного повітря, охорони водних ресурсів, охорони і раціонального використання земель, тощо.
11. Завдання виконавчих і розпорядчих інституцій органів місцевого самоврядування в питаннях екологічної безпеки і охорони довкілля.
12. Порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів.
13. Умови, за яких дозвіл на спеціальне використання природних ресурсів може бути скасовано.
14. Порядок установлення лімітів використання природних ресурсів місцевого значення.
15. Підстави для відмови у затвердженні лімітів.
16. Нормативно-правовий документ, згідно якого здійснює свою діяльність Держекоінспекція України.
17. Основні завдання Держекоінспекції України.
18. Діяльність Держекоінспекції України відповідно до покладених завдань.
19. Випадки та умови, за яких Держекоінспекція України здійснює контроль за додержанням законодавства про екологічну безпеку.
20. Сфера діяльності і компетенції Держекоінспекції України.
21. Права Держекоінспекції України.
22. Нормативно-правовий документ, згідно якого здійснює свою діяльність Державна інспекція ядерного регулювання України.
23. Завдання Держінспекції ядерного регулювання України.
24. Діяльність Держінспекції ядерного регулювання України відповідно до покладених завдань.
25. Види діяльності, що підлягають ліцензуванню органами Держінспекції ядерного регулювання.
26. Дозволи, сертифікати та висновки, що видає Держінспекція ядерного регулювання України у встановленому законодавством порядку.

27. Міжнародні договори, конвенції й угоди, згідно яких здійснює свою діяльність Держінспекція ядерного регулювання України.
28. Випадки та умови, за яких Держінспекція ядерного регулювання України здійснює контроль за додержанням законодавства про екологічну та радіаційну безпеку.
29. Права Держінспекції ядерного регулювання України.
30. Основні повноваження і обов'язки Голови Держінспекції.
31. Документ, що регламентує положення щодо локалізації та ліквідації наслідків аварійних ситуацій в Україні.
32. Три рівні аварії в залежності від їх масштабу.
33. Державні органи, з якими узгоджується ПЛАС.
34. Зміст ПЛАС.
35. Аналіз небезпеки підприємства.
36. Вимоги до складання оперативної частини ПЛАС.
37. Повноваження та обов'язки відповідального керівника робіт з ПЛАС.
38. Обов'язки власника (керівника) підприємства щодо ПЛАС.
39. Порядок впровадження ПЛАС на підприємствах.
40. Екологічне правопорушення, його суб'єкти, об'єкти, суб'єктивні та об'єктивні ознаки.
41. Класифікація екологічних правопорушень.
42. В чому різниця між еколого-правовим вчинком (проступком), еколого-майновим деліктом, еколого-адміністративним правопорушенням та екологічним злочином?
43. Основні нормативно-правові акти, що регламентують відповідальність за порушення екологічного законодавства України.
44. Види відповідальності за екологічні правопорушення.
45. Кримінальна відповідальність за екологічні правопорушення.
46. Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення.
47. Цивільно-правова відповідальність за екологічні правопорушення.
48. Дисциплінарна відповідальність за екологічні правопорушення.
49. Законодавчі засади майнової відповідальності за екологічні правопорушення.
50. Порядок та підстави для накладання майнової відповідальності в сфері екобезпеки
51. Загальні положення Порядку визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.
52. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів.
53. Методика розрахунку розмірів відшкодування збитків, які заподіяні державі в результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.
54. Штраф. Чим принципово відрізняються штраф як вид кримінального покарання і як вид адміністративного стягнення?
55. Штраф як вид кримінального покарання: законодавчі засади, особливості призначення, санкції за несплату, приклади застосування за правопорушення в сфері екобезпеки.
56. Приклади застосування штрафних адміністративних санкцій за правопорушення в сфері екобезпеки.
57. Статті Земельного, Водного і Лісового кодексів України, що мають профілактичне значення.
58. Профілактичні норми, що передбачаються законодавчими актами про тваринний світ.
59. Профілактична роль екологічної експертизи і моніторингу довкілля.
60. Приклади заходів заборонного характеру з метою запобігання порушень в сфері екологічної безпеки.
61. Роль еколого-виховної роботи у запобіганні екологічним правопорушенням.
62. Екологічна пропаганда.
63. Роль екологічної освіти у процесі формування екологічної правосвідомості.
64. Інформаційна складова профілактики екологічної злочинності.
65. Профілактична роль елементів економічного механізму природокористування і природоохоронної діяльності.

66. Профілактична роль технічних заходів в сфері екологічної безпеки.
67. Профілактичні заходи соціального і правового характеру в сфері забезпечення екологічної безпеки.

Екзамен

1. Екологічні проблеми України, що визначають стратегію державної екологічної політики.
2. Мета і принципи національної екологічної політики
3. Стратегічні цілі та завдання
4. Інструменти реалізації національної екологічної політики.
5. Правові засади національної екологічної безпеки.
6. Законодавство, що регламентує здійснення різних видів діяльності з урахуванням питань забезпечення екологічної безпеки.
7. Міжнародні аспекти екологічної безпеки і міжнародне співробітництво в галузі охорони природи.
8. Історія розвитку міжнародної нормативної бази екологічної безпеки.
9. Директива Ради Європейського Союзу про стримування небезпеки великих аварій.
10. Міжнародні конвенції з питань екобезпеки водних об'єктів.
11. Міжнародні конвенції з питань транскордонної екобезпеки.
12. Міжнародні конвенції, що регламентують інші питання екологічної безпеки.
13. Державна система екологічної безпеки – запобігання і реагування на аварії, катастрофи та інші надзвичайні ситуації.
14. Діяльність Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій.
15. Діяльність Національної ради з питань безпечної життєдіяльності населення.
16. Кадастровий облік.
17. Державна система екологічного моніторингу.
18. Екологічна паспортизація.
19. Зміст та порядок складання звіту проведення інвентаризації викидів забруднюючих речовин на підприємстві.
20. Статистичні звіти про охорону атмосферного повітря.
21. Звіт про використання води.
22. Статистичний звіт про утворення та поводження з відходами.
23. Статистичний звіт про витрати на охорону навколишнього природного середовища та екологічні платежі.
24. Фінансовий екологічний облік на підприємстві.
25. Екологічний податок.
26. Рентна плата.
27. Порядок визначення потенційно небезпечних об'єктів.
28. Визначення кількості потенційно небезпечних об'єктів.
29. Визначення сумарних мас індивідуальних небезпечних речовин для ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки.
30. Визначення категорій та груп небезпечних речовин для ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки.
31. Визначення сумарних мас категорій та груп небезпечних речовин.
32. Визначення нормативу порогових мас небезпечних речовин із врахуванням відстаней до життєво важливих об'єктів.
33. Структура державного екологічного контролю.
34. Прокурорський нагляд за дотриманням екологічного законодавства.
35. Процедура прокурорського нагляду за додержанням екологічного законодавства органами місцевого самоврядування.
36. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері екологічної безпеки.
37. Порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів.
38. Порядок установлення лімітів використання природних ресурсів місцевого значення.

39. Основні завдання Держекоінспекції України.
40. Сфера діяльності і компетенції Держекоінспекції України.
41. Основні завдання Державної інспекції ядерного регулювання України.
42. Права та структурний склад Державної інспекції ядерного регулювання України.
43. Загальні положення щодо розробки ПЛАС.
44. Аналіз небезпеки підприємства.
45. Вимоги до складання оперативної частини ПЛАС для аварій.
46. Повноваження та обов'язки відповідального керівника робіт та власника підприємства.
47. Впровадження ПЛАС.
48. Екологічне правопорушення.
49. Кримінальна відповідальність.
50. Адміністративна відповідальність.
51. Цивільно-правова та дисциплінарна відповідальність.
52. Майнова відповідальності в екобезпеці.
53. Штрафні санкції за порушення законодавства в сфері екобезпеки.
54. Профілактика екологічних правопорушень.
55. Профілактика екологічної злочинності.

13.2. Плани практичних занять (не передбачено)

13.3. Завдання для самостійної роботи слухачів

Завдання для самостійної роботи слухачів наведені в окремому методичному матеріалі «Методичні вказівки для самостійної роботи з дисципліни «Забезпечення екологічної безпеки».

13.4. Методичні вказівки і тематика контрольних робіт

Матеріали до контрольних робіт наведені в окремих методичних вказівках щодо виконання контрольних робіт з вказаної навчальної дисципліни.

13.5. Пакет комплексних контрольних робіт (ККР) для перевірки знань

Пакет ККР для перевірки знань з вказаної навчальної дисципліни наведений в окремому методичному матеріалі відповідно до порядку і правил щодо розробки ККР.

14. Рекомендована література

Базова

1. Андрейцев В.І. Право екологічної безпеки: Навчальний та науково-практичний посібник – К.: Знання-Прес, 2002. – 332 с.
2. Боков В. А. Основы экологической безопасности: Учебное пособие / Боков В. А., Лущик А. В. – Симферополь: СОНАТ, 1998. – 224 с.
3. Бровдій В.Н. Екологічні проблеми (проблеми неогеніки): Навч.посіб. / Бровдій В.Н., Гаца О.О. – К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2000 – 111 с.
4. Буроменський М.В., Кудас І.Б., Маєвська А.А., Семенов Б.С, Стешенко В.С. Міжнародне право: Навч. посібник / М.В. Буроменський (заг. ред.). – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 336 с.
5. Гуцаленко Л.В. Екологічний аудит та інспектування: навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Л.В. Гуцаленко, В.А. Фостолович. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 278 с.
6. Данилишин Б.М., Степаненко А.В., Ральчук О.М. Безпека регіонів України і стратегія її гарантування / За редакцією Б.М. Данилишина. – К.: Наукова думка, 2008. Т1. – 392 с.
7. Дорогунцов С.І. Управління техногенно-екологічною безпекою у парадигмі сталого розвитку / Дорогунцов С.І., Ральчук О.М. – Наукове видання. – К., 2001. – 174 с.
8. Екологічна та природно-техногенна безпека України: регіональний вимір загроз і ризиків : монографія / С. П. Іванюта, А. Б. Качинський. – К. : НІСД, 2012. – 308 с.
9. Екологічне право України. Навчальний посібник. 2-е вид., доп. та перероб. / Л.О. Бондар, В.В. Курзова. – К.: Бурун Книга. – 2008. – 368 с.

10. Екологічне право України: [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / за ред. А.П. Гетьмана та М.В. Шульги. — Х. : Право, 2009. — 328 с.: [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://library.nulau.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI_2009_2/Ekologija_2009.pdf
11. Екологічне право України. Особлива частина: навч. посіб. /О.М. Шуміло, В.А. Зуєв, І.В. Бригадир та ін. — К.: Центр навчальної літератури, 2013 — 432 с.
12. Зеркалов Д. В. Екологічна безпека та охорона довкілля [Електронний ресурс] : Монографія / Д. В. Зеркалов — К. : Основа, 2011. — 514 с.
13. Качинський А.Б. Екологічна безпека України: системний аналіз перспектив покращання. — К.: НІСД, 2001. — 312 с.
14. Кожушко Л. Ф. Екологічний менеджмент : підруч. / Кожушко Л. Ф., Скрипчук П. М. — К. : Видавничий центр «Академія», 2007. — 432 с.
15. Сівак В.К. Основи екологічної безпеки територій та акваторій: Навчальний посібник / Сівак В. К., Солодкий В. Д. — Чернівці, 2000. — 156 с.
16. Солодкий В.Д. Управління техногенно-екологічною безпекою: Навчальний посібник. — Чернівці: Зелена Буковина, 2010. — 400 с.
17. Шмандий В.М. Управление техногенной безопасностью урбосистемы на стадии образования и поступления отходов в окружающую среду / Шмандий В.М. — Х., 2001. — 152 с.
18. Шмандий В.М. Екологічна безпека / Шмандий В.М. — [підруч. для студ.] — Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2009. — 364 с.
19. Шмандий В.М. Современные методы контроля загрязнения атмосферного воздуха при управлении техногенной безопасностью / Шмандий В. М., Касимов А. М., Кучук А. Н. — Х., 2001. — 136 с.
20. Экология, охрана окружающей среды, экологическая безопасность / Учебное пособие под общей редакцией А. Т. Никитина, С. А. Степанова. — М., 2000. — 648 с.
21. Яцик А.В. Екологічна безпека в Україні / Яцик А.В. — К. : Наукова думка, 2003. — 216 с.

Допоміжна

1. Основні напрями державної політики в галузі охорони навколишнього середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки, затверджені Постановою Верховної Ради України від 05.03.1998 № 188/98-ВР: [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/188/98-вр>
2. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21.12.2010 р.: [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>
3. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 р.: [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
4. Закон України «Про зону надзвичайної екологічної ситуації» від 13.07.2000 р.: [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1908-14>
5. Закон України «Про екологічну експертизу» від 09.02.1995 р.: [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/45/95-вр>
6. Директива Ради 96/61/ЄС «Щодо всеохоплюючого запобігання і контролю забруднень» від 24.09.1996 р.: [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_497
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 липня 1995 р. № 501 «Про Концепцію створення єдиної державної системи запобігання і реагування на аварії, катастрофи та інші надзвичайні ситуації»: [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/501-95-п>
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 р. № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту»: [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-п>
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.01.2015 р. № 18 «Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій»: [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/18-2015-п>

10. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.1993 р. № 733 «Про створення Національної ради з питань безпечної життєдіяльності населення»: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/733-93-п>
11. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>
12. Наказ МНС України від 23 лютого 2006 року № 98 «Про затвердження Методики ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів»: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0286-06>
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2002 р. № 956 «Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки»: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/956-2002-п>
14. Положення про Міністерство охорони навколишнього природного середовища України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 02.11.2006 р.: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1524-2006-п>
15. Прокурорський нагляд за додержанням і застосуванням законів: навч. посіб. / [І.С. Зарубинська, О.М. Толочко, А.А. Матвієць, Н.С. Наулік та ін.]. – К.: Алерта, 2013. – 550 с.
16. Положення про Державну екологічну інспекцію України, затверджене Указом Президента України від 13 квітня 2011 року № 454/2011: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0286-06>
17. Положення про Державну інспекцію ядерного регулювання України, затверджене Указом Президента України від 06.04.2011 № 403/2011: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/403/2011>
18. Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій, затверджене наказом Комітету по нагляду за охороною праці України від 17.06.1999 № 112: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0424-99>
19. Порядок проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 30.10.2013 року № 841: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-п>
20. Методика прогнозування наслідків виливу (викиду) небезпечних хімічних речовин при аваріях на промислових об'єктах і транспорті., затверджена наказом Міністерства з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, Міністерства аграрної політики, Міністерства економіки, Міністерства екології і природних ресурсів від 27.03.2001 № 73/82/64/122
21. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
22. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 17.12.1984. №8073-X: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
23. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
24. Постанова пленуму Верховного Суду України від 10.12.2004 р. «Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довілля»: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0017700-04>
25. Методика розрахунків розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, затверджена Наказом Мінприроди України від 20.07.2009 № 389: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0767-09>
26. Положення Мінекобезпеки України від 26.10.1995 № 116 «Про порядок обчислення розміру відшкодування та сплати збитків, заподіяних внаслідок забруднення із суден, кораблів та інших плавучих засобів територіальних та внутрішніх морських вод України»: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0478-95>

27. Постанова Кабінет Міністрів України від 03.07.1995 № 484 «Про затвердження такс для обчислення розміру відшкодування збитків, заподіяних внаслідок забруднення із суден, кораблів та інших плавучих засобів територіальних і внутрішніх морських вод України»: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/484-95-п>
28. Методика розрахунку розмірів відшкодування збитків, які заподіяні державі в результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря (наказ Мінприроди України від 10.12.2008 № 639) та ін. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0048-09>
29. Профілактика злочинів: Підручник / О.М. Джужа, В.В. Василевич, О.Ф. Гіда та ін.; за заг. ред. доктора юрид. наук, проф. О.М. Джужі. – К. : Атіка, 2011. – 720 с.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
2. <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. <http://www.menr.gov.ua>
4. <http://uig.com.ua>.

Укладач:

(підпис)

Сарапіна М.В.
(прізвище та ініціали)